

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
téseik és hirdetési díjak küldendők. ::

Antal Gábor

1843—1914.

A magyar református egyháznak ismét nagy halottja érkezett. Dr. Antal Gábor, a dunántúli egyházkerület püspöke, az egyetemes konvent egyházi feje, a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság egyik elnöke, a Dunántúli Magyar Közművelődési Egyesület választmányi tagja, országos és egyházi közéletünk e kimagasló alakja, mint a szomorú és rövid híradás jelenti, folyó hó 13-án életének 71-ik évében, Révkomáromban hosszas és súlyos betegség után elhalálozott és az Úrban csendesen elnyugodott.

Meghatva állunk meg a derék egyháznagy, az igaz magyar szív és lélek, a hű kálvinista lelkész koporsója felett és nem tudjuk, kit sirassunk meg inkább benne? A közéleti szereplésben okos és bölcs kormányzót-e, ki magas állását mindenkor a haza és egyház javára viselé; vagy azon ritka kálvinista jellemek példányképét, akik a hithűséget a hazaszeretettel, a vallásos buzgóságot a mások iránti türelemmel, a kálvinista őszinteséget és egyszerűséget a kímélettel és méltósággal egyesítették és akik épen ezért magoknak köztiszteletet, nekünk pedig becsületet szereztek.

Antal Gábor püspök ezek közé a ritka jelesek közé tartozott. Ezek az erények magyarázzák szép pályáját, gyors emelkedését, elért sikereit. Hív és igaz vala. Jó keresztyén, ki nehéz szenvedését is béketűrőssel viselé. Most már megváltatott s hangzik felé a biztatás: „Menj bé a te Uradnak örömébe!” Most már Jézusánál van, kinek kegyelme legyen velünk és az ő szentegyházával és vele is, kinek csendes pihenést kívánunk s kinek nevéből és érdemeiről hálás kegyelettel emlékezünk.

Vándor.

Erdély.

Bem tábornoknak a piski csatabeli híres mondasát: „Die Brücke verloren, Siebenbürgen verloren“, mi így fordítjuk le: „Ha elveszett Erdély, Magyarország is elveszett“. A legmelegebben érezzük erdélyi testvéreink iránt és ezért nem tudunk abban a kitérő és személyeskedő válaszban megnyugodni, amit az erdélyi hivatalos lap ismeretes felszólalásunkra adott. Leközljük e cikket is és egyben megjegyezzük, hogy nem azon fordul meg a dolog, hogy az erdélyi református püspök úr milyen igazi főúr, gróf Degenfeld József pedig milyen dolgozó, munkás, demokrata férfiú; még azon sem, hogy mi, debreceniek milyen faragatlanok vagyunk s a debreceni egyetemi katedrák rendezéséig, milyen keserves lelki állapotban élünk? hanem azon, hogy van-e hát csakugyan veszedelem a jelen helyzetben s ha van, mint lehet azt elhárítani? Elmellőzzük azért ezeket az invektívákat s azt az odadobott vádat is, hogy Tiszántúl hierarchikus tendenciák nyilvánulnak, s az őszinte szókimondásért elnézést kérve, de megértést remélve, rátérünk magára a főtárgyra, újévi aggodalmainkra, Erdély és a magunk veszedelmére.

Veszedelem van, ezt nem tagadja a Református Szemle Erdélyi névalírású jeles munkatársa sem. Nem csak amiatt, hogy a pátrónusok nem felelnek meg kötelezettségeiknek (mily finom distinctio a rendszer helyett!), hanem főleg a magyarság anyagi és erkölcsi erejének meghanyatlása miatt.

Ez a meghanyatlás az egész országban érezhető s mi nem is azért állítottuk oda az erdélyieket, mert csak rólok akartunk beszélni, hanem azért, mert a veszedelem ott a legimminensebb, a baj ott a legjellegzetesebb és kifejtettebb. Ez a baj és veszedelem pedig szerintiünk egyetemes.

A többi négy kerületben azonban, ahol a magyarság teste még egészséges, a baj tünetei eddig csak ott láthatók, ahol azokat a helyi vezetés hibái felszínre hozták. Míg ellenben Erdélyben a központi szervezet hibás működése folytán azok társadalmi és egyházi téren is egyformán észlelhetők.

Erdélyben nem működik jól az ott történetileg kialakult centralizált szervezet. Ez az apparatus nagy tehetség kezében nagy szolgálatot végez, de most az epigonok, az elgyengült idegzetek korában csak gépiesen működik. Erdélynek a legnagyobb baja, hogy egyházi vezetői akkor érték el a régi arisztokraták túlfinomodását, midőn ezek a történeti családok képviselői maguk is a demokratikus alapra helyezkednek. Így történik aztán, hogy elvonják magukat a kormányzás feladatától azok is, kiket ez a kötelesség első sorban megilletne. Hogy nincs, aki a helyszínén mindent meglátó sasszemekkel végig tekintene; nincs, aki ott, ahol egyetemes segítségre volna szükség, ezt kieszközölje, aki az ottani ismeretes nagy erőket és tehetségeket munkába állítsa. Első sorban tehát ezen

a hiányon kell okosan segíteni. Azután erősíteni kell a perifériákon működő tényezőket. A legnagyobb gonddal kell kiválogatni, nevelni, kiképezni és megbecsülni a gyülekezet vezetőit. Miután pedig mind a központi szervezet, mind a vezetők a gyülekezetért, a népért vannak: ennek anyagi és szellemi lábra állítását, összetartását, megmentését, érvényesítését kell céllá tenni. Mindezt pedig az evangéliom alapján.

Ennek a célnak áll útjában a 48 és 67 óta teljesen tarthatatlan pátrónatusi rendszer, amely a népet teljesen félre dobja, az egyházat pedig hivatalnoki és hatalmi szervezetté teszi. A pátrónusok, az erdélyi birtokos és intelligens úri elem már felismerte ezt, mert amint mi legalább innét látjuk, ujabban minden téren, a demokratikus irány mellett foglaltak állást, semmi nyoma azonban annak, hogy ez a megismerés a hivatalos egyházi hatóság részéről is megnyilatkozott volna.

Még az az igazmondás is ritkaság, amit a Szemle Erdélyi magyarja konstatál, „*hogy a kipusztított (a török s tatár hordák által felégetett) kálvinista falvakba pedig a kálvinista urak telepítették az oláh jobbágyokat, hogy előbb udvari templomokat s papokat patrocináljanak, később a papból gazdatisztet, a templomból gabonást csináljanak*“.

Szomorú dolog, hogy ez úgy történt, de megtörtént. Még nálunk is sok helyen így történt. Ott különösen, ahol az erdélyi urak voltak a földbirtokosok, mint Szatmárban például Aranyosmedgyesen. A Telekiek és Wesselényiek hozták ide be az oláhokat és a Telekiek és Wesselényiek azok, akik 7500 holdat adtak ott idegen kézre, olyan birtokot, mely az Árpád-házbeli királyok óta mindig magyar s félig-meddig állami birtok volt, az ősi várral, amelyet a Báthoriak emeltek, a reformáció fejedelmei tovább építettek, amely ebben a megyében a reformáció legrégibb emlékét képezi...

Az, hogy a kipusztult magyar jobbágyok helyére idegent hoztak, a korrall és az akkori gazdasági helyzettel függött össze. De hogy ezekre a birtokokra most nem magyar települőket kerestek, az már egyenesen a magyarság elleni bűn és véték.

Ezt a vétékot kell jóvá tenni, ahol lehet és előbb felemelni a magyarságnak Erdélyben meghanyatlott önértetét, azután összeszedni ott a nyáját, kifejtteni minden lehető erőt és ha ez nem elég, a fenyegető veszedelemmel és túlerővel szemben szövetségeseket keresni.

Szövetségeseink az erdélyi unitáriusok, magyar római katolikusok és a lutheránus szászok lehetnek. Ezeket is elsepréssel fenyegeti az oláh. Ezekkel kell megegyezni a magyar kálvinistáknak s nem a fajilag, vallásilag, műveltségileg és politikailag idegen elemmel. Voltak közöttük viszályok s vannak ma is. Mert osztályos atyafiak és testvérek csakugyan viszálykodni szoktak. De volt idő, amelyben egyek voltak s ha valaha, most is el kell felejteni és félretenni

MANDEL LIPÓT cipő áruháza Piac-u. 28.

Bevésett 'egység-árak: 12'—, 16'—, 20'—, 24'— korona.

mindazt, ami a helyzet-parancsolta szövetkezést lehetlenné teszi. Buda elfoglalása után, midőn az állam központi hatalma meghanyatlott, a megyék vették át az országos védelmet és megtartották az országot, talán urai ellenére is. Most is azt kell tenni. Védni kell a magyarságot még az országot ellenére is. Védni első sorban nem a nagyobb kvóta kieszközölésével, hanem saját erőnk talpraállításával és belső segélyforrásaink, szervezetünk kifejtésével. Itt térek rá utolsó tételre, az összes magyarországbeli reformátusok egyesülésében rejlő nagy erőkészletre.

Az egyesülésben tényleg meg van az erő, de a mi mai egyesülésünk nem igazi belső egység. Az egyetemes egyháznak nincs olyan alkalmas szervezete, mely a közös kezelés teendőinek lebonyolításán túl a részeknek hatályosan segítségére mehetne. A konvent nem az, nem is lehet így azzá. Még a zsinatnak sincs erre nagyobb tehetsége, különben nem történhetett volna meg a református egyetem eszméjének elejtése, és hogy más példát is említek, a sárospataki zavaroknak elhatalmasodása.

Lám a mindenható konventnek sem volt annyi ereje, hogy mint legfőbb bíróság, a maga ítéletének érvényét szerezzen, a tér feladását meggátolja s hogy ott Erdélyben is az alapítványok elvesztét és más bajokat lehetlenné tegyen.

Erdély a jelen helyzetben és elsősorban csak erkölcsi támogatásunkra, rokonérzésünkre számíthat. De arra aztán a legteljesebb mértékben. Még anyagi segítségünkre is, ha annak a megismerésnek tudatában, amelyre eljutott s annak a tapasztalatoknak a felhasználásával, amelyeket dicsőséges, de keserves történetében szerzett, ha azoknak az erőknél és tehetségeknél a felhasználásával, akikkel rendelkezik, a magyarságot mentő mozgalom élére áll. Az ő sebei a mi sebünk; az ő veszedelme mindnyájunk veszedelme. Ott ég, ott a legnyilvánvalóbb a romlás. Legyen hát lelkek azoknak, akiket a tűz közvetlenül éget, szót emelni, ha kell, az államférfiaknak is, nem mint elvakult ellenzék, hanem mint hú frigyestárs vétót kiáltani, minket is igazabb belső egyesülésre sürgetni, de főleg saját erejűnkre, a közérdekre, a haladásra, a népre és a népeknek adatott evangéliomra építve, talpra állani s az egész magyarságot s ha kell, az egész protestantizmust is megmozdítani.

Bem tábornok híres mondását: „Die Brücke verloren, Siebenbürgen verloren“, mi így fordítjuk le: „Ha Erdély elveszett, egész Magyarország elveszett“. Fájdalommal látjuk, hogy felőlünk, az erdélyiek felől bátran elveszhet.

Dr. Ferenczy Gyula.

Sötét pont a püspöki jelentésben.

III.

Irta: **Andrássy Kálmán.**

(Folytatás.)

Tehát nem kell katonás jelszavak után igazodó öltözködés, imádkozás és szemináriumi diszciplínák, bár ezzel hamarosan lehetne tündöklő eredményeket produkálni.

Mi kell hát ?

A tudományok és a protestantizmus szabadabb szelleme, — a lélektudomány útmutatása mellett.

Helyes.

De legyünk tisztában bizonyos kifejezésekkel; mert a szavak, a kifejezések is úgy járnak idővel, mint a csontárgyümölcsök: a héjak megmarad, a bélök összeszárad, vagy egészen el is párolog.

A katonai diszciplína nem olyan már ma, mint volt, sőt igen hasznos embernevelő eszközzé kezd lenni s ha így halad, valóságos népiskolává magasztosul. És én azt hiszem, ez a dolog menni is fog. A katonai diszciplína tehát nem lehet valami mumus.

S a szemináriumi nevelés? Hát ezt sem lehet már léghatlaná tenni. Ez is menni fog idejére. És megmaradhat úgy a katonai diszciplínából, mint a szemináriumi nevelésből, az önfegyelmezés erkölcsi nagy értéke. Ez pedig benne van a tudományok és protestantizmus szabadabb szellemében is. S ha benne nincs, akkor csak héja lesz a gyümölcsnek, magja nem.

„A magunk fölött szerzett önmérséklés mértékétől függ nemcsak boldogságunk, hanem magasabb szellemi műveltségünk is. Ha mindenki fontolóra venné az önfegyelmezés munkájának szükségességét és azt a bőséges nagylelkűséget, amellyel ez a maga javára célzó legcsekélyebb erő kifejtést is megjutalmazza, nemcsak ez volna mindenkinek legfőbb főreklése, még pedig úgy egyéni, mint általános törekvése, hanem mindentől eltekintve a legelső, a leg-sürgősebb s a legfőbb munkája“. Így végzi Payot „Az akarat neveléséről“ írt szép munkáját, melyet az Akadémia érdemesnek tartott, csak pár évvel ezelőtt, a magyar műveltség asztalára táplálékul elhelyezni.

Hát bizony, országostul legveszedelmesebb gyengeségünk az önfegyelmezés hiánya. Pedig önfegyelmezés nélkül az igazi műveltségnek még árnyéka sem suhan át lelkünk felett, nemhogy lelkünkben volna.

És ne emlegessük olyan nagyon se a tudomány, se a protestantizmus szabad szellemét, mert igaz valójában a tudomány is, a protestantizmus is: korlát, kerítés, fékező erő. E nélkül tudásunk szertelenség, képzeleti csapongás; vallásosságunk üres szertartás, babona.

Reform. zsoltárok és imakönyvek

bárhol hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégibb
könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

*

Arról van szó, hogy a magyar református ifjúságot az Isten törvénye által megállapított élet fejlesztő útján kell vezetni, az internátusi nevelés által, mert az iskolázás elposványosodott legelőjén elmétegyesednek, elpusztulnak. Ez egy megállapított keserves igazság, különben nem igyekeznének mindenféle internátusokat létesíteni. El kell zárni, különíteni az igazságot attól a bomlott embergomolytól, mely még templomi viselkedésében is igen sokszor csupa botrány, hát még utcai viselkedésében, fórumain, multságain. Sohse prűszköljön ettől a frázisos szabadelvűség, mert ez az életfejlődés nagy törvénye s amely nép ezt nem akarja, az maga ássa sírját. Közös törvény ez, a növény- és állatvilágra vonatkozólag éppen úgy, mint az emberre. A fejlődés a hatások eredménye. Minő hatások vesznek körül? ez a fő. A nevelésnek oda kell fejlődnie, hogy a ható erőkre ügyeljen s azokat alkalmazza, amelyek az egyén benne levő tehetségeit fejlesztik. Az angol-szász faj megy elől ezen az úton s innen vannak nagy eredményei. Nálunk még olyan érthetlenségek is megtörténnek ma is, hogy ha egy ifjú különleges képességét fejleszti — és kitűnő eredménnyel fejleszti, — a többi tananyagából csak az iskolai becsületért készül, kitűnő érdemjegyet levonják az alantasok közzé, — mint Petőfit a poézisből — ahelyett, hogy abban a kiválóságban fejlesztenék. Mert az is élettörvény, hogy változatosságra van berendezve a világ, nemcsak az anyagi élet alak- és színváltozásánál, hanem az értelmi és erkölcsi irányoknál is. Egyformaság: butaság és halál. Ezért isten ellen való véteteknek tartok minden általánosítást, bármely téren. Fődolgoz, hogy a maga tengelye körül forogjon az élet s megtartsa társai közt a vonzó- és taszítóerők középvonalát. A maga tehetségét a maga körében, a legteljesebb mértékben fejtsse ki, állítsa munkába s alkosson, teremtsen, ez legyen életértéke, életöröme, ne a fizetésjavítások áskálódásai.

A magam lelke látását írom itt le, az internátus nevelő hatásáról.

Az ember mintája előttem a Jézus, nemcsak azért, mert bibliánk szerint ő lett az a bizonyos második Ádám, hanem azért is, mert olvasmányaim alapján, a múlt összes nagy emberei között, sem a jelenben élők között, különb mintát nem ismerek. Pedig sokat figyeltem életemben a mintaszerű emberek életére. Ahogy lelkem elé állítom a bibliában élő Jézust, testi, szellemi, erkölcsi életmozzanatában, igazolva látom János evang. jellemzését: „Őbenne vala az élet teljessége“. Az ember pedig csak akkor ember valójában, ha az élet teljessége meg van benne. Ha minden atomja megvan, helyén van, összhangzatosan működik, az értelem tiszta világainál, az érzés teremtő melegében.

Az emberi élet keretében aztán, egy és más munkamező kötelességeinek végzéséhez, megfelelő eszkö-

zöket kell alkalmazni; ez azonban már másdrangú kérdés. A fő az, hogy legyen az ember — ember.

Jézus életében alapelv a szolgálatképesség és készség.

Azon bibliai kijelentés, hogy minden az emberért van teremtve, bár ennek igazságát sokan tagadják és pedig természettudományi alapon, de a gyakorlati élet minden ténye annak valóságát bizonyítja. Mert a legnemtelenebb tömeggyilkolástól elkezdve, a leg-humánusabb jótékonykodásig, minden emberi munka arra irányul, hogy az ember magának jólétet teremtsen. Az evés, ivás, öltözködés, az élvezetek különböző nemei, mint láthatatlan polyp-csápok, kiszív- nak minden elérhető életet s igyekeznek elérni mindent. Ezt csak a vak nem látja. Kírt az embert minden növényt, állatot s újra ültet, szaporít, hegyet lehord, feltölti a völgyet, folyót, tengert áthidal: amint az emberi vágy jönak játja. Ez tény. És e tényből mi következik józan lélek szerint? Az, hogy az ember, mint a teremtettségnek legfelső osztálya, egyedeiben és egyetemében, minden alakító munkáját és erejét összetéve, aknázza ki saját javára az ásvány-, növény- és állatvilág kincseit. S ha nem ezt teszi, hanem egymástól igyekszik százféle úton elvenni, még az életfentartás elemeit is s Tompával szólva:

„Mig a henyélő potrohos,
Bőrében csak szuszogva fér,
De a meghámlott markú nép,

Oh, az a pogányul ösztövré“; ez az a lelki vakság s ebből származó társadalmi nyomor, melynek megvilágosítására jött el „a világ világossága“, aki tanításaival, példájával, halálával is, a szolgálatkészség isteni élettörvényét hozta be, az újonszületett lelkekbe. Ez a szolgálatkészség a mi istenfiúságunk jellege. E szolgálatkészség az az életfundamentum, melyre Jézus mutat, fenséges hegyi beszéde végén. E szolgálatkészség terjedelme és ható ereje: a mi emberi örömünk, boldogulásunk, társadalmi nyugal- munk. E szolgálatkészség terjedelme és ereje hevít minden tisztalátású hazafit, emberbarátot, bölcset, művészt, munkást, általában az emberek jobbait és ez fejti ki bennök azt a munkás erőt, mely emlékekben is él, hat, alkot, gyarapít, a koporsóból is kitör és eget kér.

Az ember mindaddig állat, a pusztá fajfentartás ösztönében élve, míg embertársaiban is, egy-egy nekiszolgáló eszközt lát s lehetőségeket keres, hogy őket szolgálatába kényszerítse. A krisztianizmus az által lett életfentartó erővé, hogy a közszolgálat élettörvényét beplántálja híveibe s ezzel képesíti őket egységes erőfeszítésekre, a mennyei atya segítségére támaszkodva.

Ez a lélek él és munkál a biblia Jézusában s belőle átháramlik mindazokba, kik megnyitják szívöket befogadására.

KÉSZÍT:

minden a fényképés-
zeti szakmába vágó
művészi munkákat
műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme
↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és
ünnepeken is) min-
den időjárásban; mű-
világítás mellett este 7 óráig.

Úgy gondolom tehát, hogy ezt a Jézust kell az internátus mintájának kitűzni, testben, lélekben, érzésben, akaratban. Akik az internátus növendékei lesznek, azokra nézve a keresztyén emberré fejlődés az egyedüli cél. S csak olyan eszközt szabad felhasználni, mely ilyen célhoz segít. Még az épület kövei is ezt kiáltják. A tér, hol mozognak: szabadban, szobákban, folyosókon, a maga egészséges levegőjével, egy bokor virágával, egy árnyékkadó fájával, mindenmindezen az egységbe olvadó és olvasztó szolgálat-képesség és készség kriszti életelvéről beszéljen, tanítson, erősítsen.

Úgy volna valami istenien szép dolog, ha a magyarországi református ifjúság kiválósága tömörülne a debreceni egyetem református internátusában s itt mutatná be azt a bibliai szellemet, lelki erőt, mely az angol-szász faj egyeteméin oly hódító erővel munkál, s mely arra hivatott, hogy foglyul vigyen minden lelket a szabadság és élet fejedelméhez. A tanreformációja után hadd látnánk minden téren az élet reformációját. És ez nem is volna oly nehéz, ha a református iskolák tanáraiban meg lesz az a kiválóan nevelési tapintat, hogy a tömegalakításról áttérve, az egyéni lehetőségek figyelembevételére, kikben a lelkes és tanári pályára, főként érzésszerű hajlamot tapasztalnak, személyes ráhatással igyekezzenek a nevezett pályák iránt hangolni. Tudom én azt, hogy a nálunk még most is uralkodó, régi nyomorúságos időből származó elkülönzési hajlamok, jellegek, becézett korlátoltságok nehezen fejlődnek magasabb, tisztultabb, széleskörű általánosságba, egységbe, kimondhatlan szégyenére a mi keresztyénségünknek; de még sem tartom lehetetlennek, hogy a belátó s mélyen az ügy iránt érző tanárok ne volnának elegendően arra, hogy e nemes buzdító akciót megkezdjenek, aztán a folytatása már könnyebben menne.

Fődolog, hogy az internátus házirendje igazán abból a krisztusi szolgálatkészségből fakadjon, melyről fentebb szóltam. Munka vár az ifjakra, erre a munkára kell nevelődniök. Hadd ismerjék meg a szíves szolgálat és okos munka gyönyörét. Mert az iskola csak egy áldást adhat nekünk: az okos munkásság tudását és szeretetét. S ha ezt nem adja, kár egy kődarab is, melyet bele építenek. „A názáreti Jézus szertejárt, mindenfelé jót tevén“. Testi szerveink mind a teremtő munka eszközei. A legfinomabb zeneinstrumentum nem képes ama hatásra, amire az emberi hang. A legfinomabb gép se, amire az emberi kéz. A szemlélődő élet, még a szentek rajongásai is, csömörbe fúlnak.

Ami pedig „a katonai jelszavak után igazodó imádkozást illeti, hát arra csak azt mondom, hogy úgy olvasmányaimból, mint az életből nyert tapasztalataim azt igazolják, hogy az imádkozás nemcsak az igazi lelki műveltség legbiztosabb jellege, hanem minden nagy és szép dologra képesítő erő. És örökké igaz marad a 119-ik zsoltár felsóhajtása: „Mi módon őrizheti meg tisztán az ifjú az ő útát, ha nem a te

beszédednek megtartása által? Teljes szívből kereslek tégedet!“ Ebből elég itt ennyi.

Különbö is részletekbe nem szándékozom menni. Az élettéljes mag, ha jó földbe jut, saját erejéből fejti ki törzsét, ágait s hoz lombot, gyümölcsöt. Csak azt ajánlanám még figyelmükbe a gondolkodó vezéreknek, hogy jó volna, ha a külföld egyeteméről visszasiető papnövendékek, legalább egy évet az internátusban töltenének, felügyelő vezérekül. Be lehetne nekik tudni kápláni évül is. Hiszen az internátus papnövendékeit úgy is be kellene kapcsolni a debreceni egyház élettevékenységébe, ez volna a leghatékonyabb káplánság.

Nagy dolog ez a mi leendő internátusunk és érdemes volna a legkomolyabb és legszélesebbkörű megbeszélésre. Nemcsak egyházunk, de nemzetünk jövőjének egyik leghatékonyabb eszközéről van szó.

A „Debreceni Protestáns Lap“ ellenünk.

A Debreceni Protestáns Lap ez évi 1. számában meglepetést hozott nekünk. A lap felelős szerkesztője: dr. Ferenczy Gyula tollából „A jövő“ címen szokatlanul éles cikkben foglalkozik a mi „szokatlanul éles feljajdulásunk“-kal, melyet lapunk múlt évi 52. számában hoztunk s amelyet egész terjedelmében leközöl. Meglepett az éles hangú replika, mert az igazat megvallva, nekünk az volt az impressiónk, hogy az erdélyi álláspontot a lelkük mélyén sokan nagy igazságokat tartalmazónak ismertek el s ezek között első sorban a tiszántúli egyházkerület nem egy képviselője is. Meglepő volt tehát, hogy most éppen az a Ferenczy Gyula támad nekünk, akiről megszoktuk, hogy lábát nem a debreceni homokba, hanem a békési televénybe veti meg s kálvinista szúrós szegletességgel ugyan, de az igazságért viaskodik. Megszoktuk, hogy nincs olyan írása, amelyben komoly és mély igazságok ne csillámlanának fel; bár igen gyakori, hogy ez igazságok a magukból lövelő fényen kívül külső fény-szórókkal is világíttatnak és pedig célzatosan beállítva és színezett sugarakkal.

E cikkében — egyebek mellőzésével — „sokkal hatásosabbnak ítéli elmondani, hogyan érzik magukat erdélyi testvéreink az 1914 küszöbén az egyetemes magyar református egyházban és mi a bajuk?“

Hogy „hogyan érezzük magunkat?“ — azt lapunk hivatolt cikkéből vett idézetekkel rajzolja. Hogy ez idézetek a cikk legélesebb helyei: nem kifogásolhatjuk. Elvégre a diagnózis megállapításánál csak nem lehet a legélesebb és szembeszökőbb jelenségeket mellőzni. Igaz, közérzetünk az a mély elkéseredettség, amelynek őszinte s így természetesen erős kitérései vannak. A Ferenczy Gyula coetus-nyelvén, van benne „talpnyalás“ is. Ez persze a Tiszára való hivatkozásunkat illeti. Ferenczyvel úgy látszik legújabb gyakorlatai elfeledtették, hogy van jogos, férfias és önértékes koronatanúra való hivatkozás is

KONCZ

FEST :-:
TISZTIT

mindennemű ruhát kifogástalanul. Gallérok és kézelők mosása és vasalása pontosan eszközöltetik. Telefon 701.

Fiók üzletek: Batthyány-u. 2. szám. Csapó-u. 17. szám.

Debrecen, Arany János-u. 10. sz.

és a debreceni egyetem és katedrák ügyének rendezéséig, intuitív belső pszichológiája alapján mindent „talpnyalás”-nak tekint, ami jó Tiszáról mondatik vagy feltételeztetik. Pedig mi Tiszának nemcsak akkor voltunk és vagyunk tisztelő hívei, mikor hasznát lehet venni, hanem jó- és balszerencse közt egyaránt, mert mi neki nem hasznát, hanem értékét, személyes belső tulajdonságait és jellemét becsüljük. E tekintetben éppen Ferenczyéktől nem akarunk tanulni. Nem, még azt a régi Ferenczyhez nem illő jóakarató utilisztikus tanácsot sem, hogy „nem okos dolog azokat megbántani, akikhez ügyünket felebezzük”. Mi az igazságra s nem hízélgésre építünk.

A második kérdésre, hogy „*mi a bajunk?*” — a Ferenczy választát annál érdekesebbnek tartjuk s annál részletesebben közöljük, mert nem akarjuk azt, amivel megvádol minket, nem akarjuk „a múltért, a jelen romlásáért a felelősséget másokra háritani és a köteles felelősség alól — az elnyomásra való hivatkozással — menekülni”.

Mennyi igazság és mennyi torz e képben!

Hagyjuk ki belőle a püspökünket ért személyeskedő tapintatlanságokat. A Kenessey püspök személyes jelleméből, tudományos meggyőződéséből és valóságos hitéből folyó nézetei és ténykedései nem alkalmasok hirlapi tárgyalásra. Elvégre egyik ember a szalont, a másik a tehenészetet szereti; az egyik a parkettet, kesztyűt és jól szabott ruhát, a másik a surlott padlót, csizmát és gyári árút. Az egyik arisztokrata, mert szereti azt, ami distingvál, nemes, kiváló; a másik demokrata, mert a tömegezők hatalma imponál neki. A látás szögei ezek csupán s mindjárt összetalálkoznak, mihelyt az első a parasztban is felismeri és megbecsüli az önérték-adta nyugalmat, őszinteséget, előzékenységet, szóval a becsületes munkás lélekemességét; a második pedig Dégenfeld grófban sem veti meg a becsületes, lelkiismeretes, áldozatos kötelességteljesítést és munkás jellemet, emberbecsülést s nem a kurta vagy vasalatlan nadrágot értékeli.

Hanem a többi bajok! Való igaz van Ferenczy Gyulának, — az erdélyi egyházkerület belkormányzatának sok baja volt a múltban, sok sebhely része van még a jelenben is. Bizonyára igaz, hogy sok régi alapítványa veszett el a kerületnek a régebbi időben, de melyiknél nem volt ez úgy?! — Az unio ideje óta is ismételtelen volt rossz alapítványi kiegyezése; tőkés is szép összegben veszték el, melyeknek visszapótlása sok időt és áldozatot kíván. De mi hajtotta a merész vállalkozásokba az akkori intézőket? A körlelkészségek szervezésével az erdélyi magyar reformátusság megmentése. Igaz, a tőkekamatsegélyt az erdélyiek találták ki és ma? — a tiszántúli kerület nem is akar más segélyt adni a közalaphól, — csupán csak tőkesegélyt. Erdély 35 körlelkészsége szervezésére kapott 12 ezer korona tőkesegélyt s ezzel 23 ezer szórványban élő magyar református ember egyházi gondozását oldotta meg, úgy, hogy a gondozó lelke-

szek fizetésébe a kapott 12 ezer korona beszámítva van s a saját más alapjaiból még évi 13 ezer koronát költ reájuk; míg a tiszántúli 14 ezer koronát kapva e célra a közalaphól, 38 missiói egyházát úgy szervezte, hogy sajátjából — legalább a legutóbbi konventi missiói jelentés szerint — semmit sem ad hozzá, missiói lelkészei rendes fizetésükön felül kapják a 14 ezer koronát és 21 ezer lelket gondoznak vele. A közölt kimutatásból látható, hogy az Országos Közalaphól a dunamelléki 14 missiói egyház egyenként 714 koronájába, a dunántúli 16 (15 ezer taggal) egyenként 606 koronájába, a tiszáninneni 10 missió (7 ezer taggal) egyenként 604 koronájába; a tiszántúli 38 missió (21 ezer taggal) egyenként 384 koronájába, az erdélyi 35 missió (23 ezer taggal) egyenként 354 koronájába került a közalaphól. Ezek a számok valóban beszélnek Erdély bajáról! Beszélnek, hogy míg a tiszántúli semmit sem ad a magáéból a missiókra, hanem a hívekkel és a Konventtel tartatja el őket s még a legtöbbet áldozott dunántúli is csak 100,000 K tőkét adott a magáéból: Erdély 325 ezer korona tőkét fektette bele a magyarságot mentő körlelkészségeibe. Beszélnek, hogy báró Bánffy Dezső konventi elnökségét soha sem használta fel az erdélyi kerület favorizálására s a Szász Domokos vetésének gyümölcseiből minden kerület bővebben aratott, mint az erdélyi.

Igaz, ezt elismerjük dr. Ferenczynek: „jobban érvényesülhettünk volna, ha okos és bölcs előterjesztéseinkkel közelebb hoztuk volna igazságunkat a köztudathoz”. E részben készséggel vádoljuk magunkat. Általánosságban sürgettük is ismételtelen, hogy kerületünk kormányzata ne elégedjék meg a napi élet aprólékosságainak elintézésével, hanem komoly és mélyreható tanulmányok és számítások alapján nagyobb szabású egyházkerületi politika elveit állapítsa meg. Amit e tekintetben mulasztottunk: elismerjük s jövőre pótolni igyekezzünk s még csak azt sem kívánjuk mentségül felhozni, hogy Erdély igényeit egy évtizednél régebbtől, mindig megbélyegző gúnyos mosollyal fogadták. Igaza van: „a tervszerű előkészítés hiányát semmi sem pótolhatja”.

Elfogadjuk nagyjában azt is, hogy „az egyetemes egyház mai helyzete, az öt suverén (?) egyházkerület konfederációja (?) csakis ilyen kvótaszerű elbánást tesz lehetővé”. Mi ugyan a „*csakis ilyen*”-t túlhajtott állításnak tartjuk; de elismerjük magunk is, hogy a közmelegnyugvásra megállapított *kvótaszerűség* biztosítja leginkább a békét. Tehát igazságos kvótát kérünk! Ez a mi törekvésünk végecélja.

Hisszük, hogy kerületünk kormányzatának felelős tényezői, kiknek a hivatalos adatok rendelkezésükre állanak, számszerűleg ki fogják mutathatni, amit mi csak hirlapírói helyzetünkben folyó aproximatív számítások alapján állítunk, hogy: „*Erdélynek következetes megrövidítése foly évek óta*”.

E pontnál újra hangsúlyozzuk, mint első cikkünkben tettük, hogy „igaztalanok volnánk, ha azt állí-

„Meteor” szálloda Budapest
VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
Légfűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
Fürdők. — Vacuum cleaner. — Összes
vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

tanónk, hogy a Konvent többsége ezt a rendszert tudatosan szolgálta eddig is". Nem, azt nem állítjuk. Csak úgy atyafiságosan ment a dolog precíz elvek nélkül. Baksa¹ azért hivatkozik oly szívesen arra, hogy így volt ez a Kenessey közalapi előadása alatt is; viszont Kenessey arra, hogy ő soha sem volt a tökésegélyosztó bizottság előadója, mert az Degenfeld gróf állandó elnöksége mellett előbb György Endre, később talán Széll Kálmán volt.

Egyebeket most mellőzünk. Sem a Konvent szervezetére, sem az erdélyi egyházalkotmány demokratikus hiányaira vonatkozó állításokkal nem kívánunk foglalkozni. Csak annyit, hogy a Konvent se hús, se hal volta főként a tiszántúlnak köszönhető s hogy e kerületnek *hierarchikus* tendenciája nem téveszthető össze a demokráciával.

De hát hisz' ezek más lapra tartoznak. Azt is meglátjuk majd, hogy segélyértékben mire fogja Ferenczy Gyula taksálni azt a „kevesebb szolgálatot”, melyet a tiszántúli egyházkerület főiskolája „magasztos, hazafias célból való államosítása” folytán a magyar népnek tesz?!

A patronátusunkra meg annyit, hogy nem annyira a patronátusság, mint annak kötelezettségei nem teljesítésében van nálunk a nagyobb baj. Hej! sokat beszélhetne erről is a lebontásra ítélt galaci templom. De hát tiszántúl nincsenek és nem voltak „török égette, tatár hamvasztotta” desolata ecclesiák? Ha nem, vagy ha kevesebb: gondolják meg, hogy mi égtünk, hamvadtunk érettük is, testünkkel fedezve a bennebb lakókat! A kipusztított kálvinista falvakba pedig a kálvinista urak telepítették az oláh jobbágyokat, hogy előbb udvari templomokat s papokat pátrócináljanak, később a papból gazdatisztet, a templomból gabonást csináljanak.

Ezeket a dolgokat okmányolt történelemben kellene megírni, hogy szegény Erdéllyel kevesebb méltatlan gúnyt üzzenek s legalább igazságot gyakoroljanak.

Higgad elkeseredésünk, kevesebb szemrehányást teszünk; de ne várják testvéreink túl a Királyhágón, hogy jajjaink is elnémúljanak. Szomorú idő lesz az: — a vég kezdete.

Attól félünk, hogy ez is elkövetkezik!

Legalább ne siettessék!

Erdélyi.

¹ Szabad legyen ennél a pontnál a „Református Szemle azon helyreigazítását ide ígatni, hogy a 2.000.000 kor. tökésegély kiosztásának dicsőségétől dr. Baksa nem fosztott meg kajánul senkit sem (mint az általunk leközölt cikkben és Erdélyi részéről állított), hanem azt tényleg dr. Baksa Lajos maga indítványozta. Szerk.

Jelentéktelen emberek levelei.

(*Epistolae obscurorum virorum.*)

Fordította: **Bareza József.**

1. levél.

Langschneider Tamás, a hittudomány rendes, bár érdemtelen baccalaureusa üdvözli a rendkívül kimagasló tudósok gyöngyét, a költő, szónok, bölcselő, valamint hit-, s ha neki úgy tetszik, más egyéb tudóst is, a deventeni *Gratius Ortuinus* urat.

Mivelhogy Aristoteles szavai szerint nem haszon nélkül való dolog egyes dolgokban kételkedni, s mivel a Prédikátornál ez olvasható: „Föltettem szívemben, hogy bölcseséggel vizsgálódni és értekezni fogok mindenről, mi a nap alatt történik” (Préd. 1, 13.), föltettem én is magamban, hogy egy előttem kétes kérdést uraságod előtt megpendítek. Előbb azonban a szent Istent hívom tanúbizonysággul, hogy nem próbára akarom tenni uraságodat, vagy tisztelendőségedet, hanem tiszta szívemből csak azt óhajtom, világosítson föl engem e kétségemben. Mivel meg van írva az Evangéliumban: „Ne kísértsd a te Uradat, Istenedet” (Máté 4, 7.) s mivel Sirák szavai szerint: „Minden bölcsesség az Ur Istentől vagy” (Sirák 1, 1.); már pedig Ön adott nekem minden ismeretet, amivel bírok és minden jó ismeret a bölcsesség kezdete: így bizonyos mértékben Ön az én Istenem, mivel — költőiesen szólva — Ön közölte velem a bölcsesség kezdetét. E kérdésemet pedig a következő körülmény hozta létre: Már rég volt itt egy aristotelesi vendégség, ebben doctorok, licentiatusok, magisterek virágos kedvükben voltak; én is ott voltam, s étvágygerjesztőül három korty malváziait ittunk, majd első fogásul borba mártogatott friss zsemledarabokból levest készítettünk, azután volt hat tál húsunk: tyúk, kappan és egy halból, s az egyes fogások közt folyton ittunk kotzbergi, rajnai bort s einbecki, torgaui és naumburgi sört. A magiszterek igen jó hangulatban voltak s azt mondták, hogy az újdonsült magister urak jól és tiszteletre méltóan megállták helyüket. Erre a felvidult magiszterek elkezdtek művésziessen beszélni fontos kérdésekről. Így az egyik ezt a kérdést vette föl: Vajjon hogy kell helyesen mondani: „Magister nostrandus”, vagy „Noster magistrandus” (a mi mesterünk, vagy magisterünk), oly személy jelölésére, aki képes arra, hogy a hittudomány doctora legyen, mint jelenleg Kölnben a mézédés szavú Ganda Tódor kármelita atya, az áldásárasztó kölni egyetem főtisztelendő legátusa, a szabadművészetek avatott

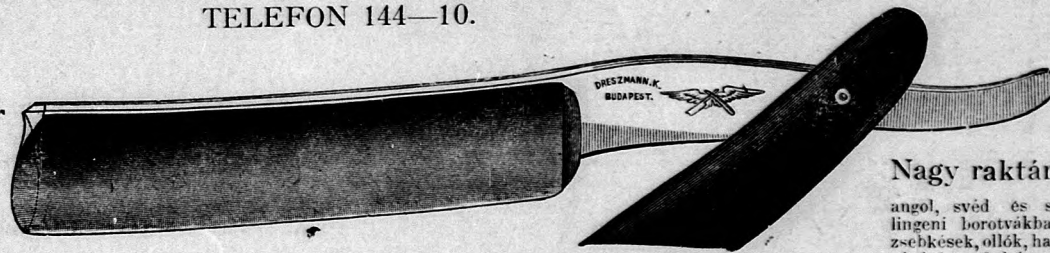
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

TELEFON 144—10.

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek köszörülve s hajszál élesre fenve. Ango borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék köszörülése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva köszörülés 1-20—1-60 kor., hajvágó gép köszörülése 1-20—1-60 kor. A köszörülések a saját felügyeletem alatt történnek.

Nagy raktár

angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkések, ollók, hajvágógép, fodrászati és kertészeti cikkekben.

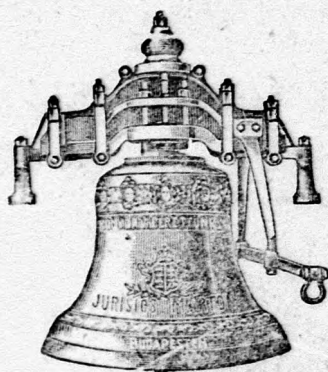
ismerője, a bölcselelő, az érvelés mestere és a hittudósok csillaga. Erre rögtön kész volt a válasszal földim: Warmsemmel magister, aki rendkívül éleselméjű skótista, 18 év óta magister, s kit a maga idején kétszer visszavetettek a magisteri fokozatról, s bár harmadszor más baja akadt, mindazáltal tovább is tartott, míg végre az egyetem díszére fölavatták. Dolgait jól érti, van sok tanítványa, kicsi és nagy, öregek és ifjak; nagy szellemi érettséggel állította és erősítette, hogy így kell mondani: „Noster magistrandus“, mert ez sajátos kifejezésmód, amennyiben „magistrare“ azt jelenti: valakit magisterré, valamint „baccalauriare“: valakit baccalaureussá, s „doctorare“: valakit doktorrá avatni, s ebből származnak e műkifejezések: „Magistrandus, baccalauriandus és doctorandus“. De mivel a szent hittudomány doctorait nem nevezik doctoroknak, hanem alázatosságból, ájtatosságból és megkülönböztetésül „a mi magistereink“ nevet kapják és viselik, s mivel a katolikus hitben Jézus Krisztus Urunk helyettesei, aki az élet kútfeje, Krisztus pedig mindnyájunknak a mestere (magistere) volt: azért nevezik őket is magistereinknek, amennyiben ők oktatgatnak bennünket az igazság útjában, és Isten az igazság. Ezért méltán nevezik őket a mi magistereinknek, mert mi, keresztyének, mindnyájan kötelezve vagyunk és tartozunk prédikálásukat hallgatni és senkinek sem szabad nekik ellene mondania, amennyiben ők mindnyájunknak magisterei. Ellenben a „nostro“, „-tras“, „-trare“ nem használatos és nincs benne a szótárban. Ezért sem a Catholiconban, sem a Breviloquiumban, sem a Gemma gemmarumban nincs, pedig ezekben sok műkifejezés van. Tehát így kell mondanunk: „Noster magistrandus“ s nem: „Magister nostrandus“. Erre Delitzsch András, aki rendkívül éleselméjű ember, részben poeta, részben a szabadművészetek ismerője, orvos és jogász, aki már rendes előadásokat tart Ovidius Metamorphosiséről és minden mesét allegórikusan és betűszerint fejteget s akinek én is voltam hallgatója, mert magyarázatai igen alaposak, s magánelőadásokat is tart Quintilianusról és Iuvencusról, ő, mondom, ellene nyilatkozott Warmsemmel magisternek e szavakkal: „Magister nostrandus-t kell mondanunk. Mert valamint különbség van „Magister noster“ és „Noster magister“ közt, épúgy különbség van „Magister nostrandus“ és „Noster magistrandus“ között. „Ma-

gister noster“-nek (mesternek) nevezik nevezetesen a hittudomány doctorát és ez egy, ellenben a „Noster Magister“ kettős jelentésű s jelent akármely szabadművészet akármely mesterét, legyen az kéz-, vagy fejmunka. Az nem dönti meg azt az állítást, hogy „nostro“, „-tras“, „-trare“ nem használatosak, mert új szavakat képezhetünk“, s e tekintetben hívatkozott Horatiusra. (Ars poet. 52 s k.) Erre a magisterek nagy csodálkozással adóztak éleselméjűségének s az egyik ráköszöntött egy kancsó naumburgi sört. Ő azonban így szólt: „Engedelmevel, várni akarok“, s megérintette süvegét, vidáman mosolygott, majd Warmsemmel magisterre köszöntött e szavakkal: „Nos magister uram, ne gondolja, hogy ellensége vagyok“, s kiitta egy lélekzetvételre; s Warmsemmel magister ép oly derekasan kiűritette a magáét, a slesitak becsületére. A magisterek mindnyájan vidámak voltak, s immáron vecseryére harangoztak. A fentebbi vitából kifolyólag kérem kegyelmességedet, fejtse ki előttem e tárgyra vonatkozó nézetét, mert Ön rendkívül mély tudományú, s én akkor így nyilatkoztam: „Ortuinus magister bizonyosan megírja nekem a tiszta igazságot, mert tanítóm volt Deventerben, harmad osztályos koromban“. Azt is kegyeskedjék velem tudatni, hogy áll a dolog az Ön és doctor Reuchlin János közti vitában, mert hallomásom szerint ez a lator (bár doctor és jogtudós) még nem akarja szavait visszavonni. S küldje el már valahára számomra Tongern Arnold magisterünk *Articuli* c. könyvét, mivel igen éleselműen van írva és a hittudománynak sok mélyreható kérdését tárgyalja. Erőt, egészséget! S ne vegye rossz néven, hogy ily bizalmasan írok, mert hiszen maga mondta nekem már régen, hogy testvérként szeret s mindenben előbbre akar vinni, még ha sok pénzt kell is reám áldoznia. Kelt Lipcsében.

(Folytatása következik)

IRODALOM.

Könyves Tóth Kálmán költeményei. „A lantol, a lantol szorítsd kebeledhez, ha jő a halál“, Aranynak ezt az önmagához intézett biztatását senki hívebben meg nem fogadta, mint Könyves Tóth Kálmán, a debreceni lelkeszi karnak és íróvilágnak a nesztora.

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő Felsege a király által 2 aranykeresztellett lett kítüntetve. Mesekönnyű indítás, nem rezgetteti az állványt, még kevésbé a tornyot. ++++++ Csupán előnye van, hátránya nincsen.

Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. ++ Kedvező fizetési feltételek Felülmul minden eddigi szerelést.

Jurisics Márton

ALAPTIVA 1868.

TELEFON 77-51.

harangöntő- és harangfelszerelő gyár Budapest, Rózsa-utca 51-53. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácseltvas-koronára, kikopott csapok kieserését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Munka felvétel végett díjmentesen utazom a helyszínére. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás.

Minél inkább megsokasodtak feje fölött az évek, minél hosszabb útra lehet visszatekintenie, annál gyakrabban nyúl a lanthoz, — mintha abból meríthetné legfőbb vígasztalását s mintha abban találhatna újabb, meg újabb életerőt. Könyves Tóth Kálmán jól bent jár a 70-es években és mégis az utóbbi esztendőök termékeiből egy jókora kötet került, az „Emlékül“ című kötet a maga majdnem 100 versével. A költő emlékül szánta e gyűjteményt ismerőseinek, barátainak és tisztelőinek. Az előszóban maga vallja, hogy nem vágyakozik a hírnév babéraitra, hanem költeményeivel csak kapcsolatokat akar kovácsolni, amelyek holta után is hozzákössék élethen maradt ismerőseinek kedves köréhez, de „Önigazolás“ című első versében is azt hirdeti a költő, hogy műveiben ne keressünk ragyogó csillagfényt, hanem csak melegítő pásztortüzet. Könyves Tóth Kálmánt, a költőt tehát nem szabad nagy mértékkel mérni, hiszen írói tehetségének javát nem is a költészetnek szentelte, hanem erkölcsi tárgyú, tanító célú munkákra (*Munka bajnokai*, *Tudomány vértanúi*) papi dolgozatokra. Hit temploma, A koporsónál, és szép-prózai művekre, az ifjúságnak szánt regényekre, elbeszélésekre fordította. De csak egy pillantást vessünk verses kötetére, rögtön látnunk kell, hogy Könyves Tóth Kálmán fogékony lélek, akit a költői tárgyak hamar megragadnak és könnyen énekre hangolnak. Első sorban alkalmi költő, akinek országos események, irodalmi és társadalmi mozzanatok szolgáltatják leggyakrabban a tárgyakat. De Könyves Tóth Kálmán nem volna jó pap és olyan népszerű lelkész, ha egyházi hivatása teljesítése közben nem is találna elég költői alkalmat; egyszer a hazatérő bújdosóért imádkozik, másszor egy fiatal leány koporsója felett (Letört pálma) kesereg, ismét máskor a király születése napján ad hálát versben. E téren érzí magát leginkább otthon és valóban szép imádságok kelnek szárnyra ajkáról; figyelmünket ezek közül megragadja „Templom a fenyvesben“, amellyel a feketehegyi fűdő protestáns templomát avatta fel az idén és amelyben vallásos hite mély természetszeretettel párosul. Minden papi hivatásban levő költőnek, kivált ha protestáns, a legnagyobb magyar költő-pap lebeg a szeme előtt: Tompa Mihály. Ne csodáljuk tehát, ha Könyves Tóth Kálmán is követi Tompának, e különben is kedvelt költőjének a nyomdokát. Így jutott a virág-regék írására, amilyenek „A moharózsa“, „A szomorú

fűz“, „A liliom“, „A golyó-virág“, de ezek a példázat-féle, Krisztus-mondáknak nevezett költemények kevésbé sikerültek; hiányzik belőlük egyik életető elemük: a naivság. Azonban még e virágregéket is ékesíti a választékos forma. Könyves Tóth Kálmán valamint ezekben, úgy más költeményeiben is nagy gondot fordít a nyelvre és verselésre. Előkelő irodalmi nyelven, de azért tiszta magyarsággal ír; jól rimel és még inkább vigyáz a versmerítékre, kiváltkép a jambusi sorok peregnek könnyedén. Mindezek oly írói és verselői sajátságok, amelyek mindenkor, de a formai zavar mostani napjaiban különös figyelmet és elismerést érdemelnek. Az ízléssel kiállított, az agg költő arcképével díszített kötet kedves fogadtatásra számíthat irodalmi körökben, főképp a debreceni művelt közönségnél. Debrecenben 1913 október hóban. *Kardos Albert.*

— **A Debreczeni Képes Kalendárium XIV. évfolyama az 1914. polgári évre ismét megjelent.** Ékes külseje Debrecen város régi nagyságát hirdeti, gazdag tartalma az elmúlt 1913. esztendő mozgalmairól ad tudósítást. A jó barát hűségével, a jóakaró szeretetével kopogtat be régi olvasóinál. Míg egyfelől képeket rajzol Debrecen város fejlődésének kiemelkedő mozzanatairól, addig a kegyelet adóját is lerózza a város múltja iránt, hogy így a jelen és múlt közötti kapcsolatot ébren tartva a lelkekben, annál jobban érezzék a modern törekvések égető szükségét.

Ismeretterjesztő és szépirodalmi részéből most is Debrecen kedvelt tollforgatói vették ki részüket. A haladni vágyó Debrecen múlt évi nagy alkotásait írásban és képen kapja az olvasó. A helybeli és vidéki poéták pedig a legnagyobb választékossággal bőven gondoskodtak arról, hogy a kalendárium szépirodalmi része magas színvonalon álljon és az olvasók lelkét a tanulságos, tartalmas részletek közepette felfrissítsék, gyönyörködtessék. E választékos és változatos tartalom összealkotása *Zoltai Lajos* érdeme, aki nemcsak fáradhatatlan buzgalommal gyűjti és rendezi évről-évre a naptár anyagát, hanem gyors- és rátermett keze, jóízlése nagyszámú csinosabbnál-csinosabb rajzokkal és fényképekkel látja el a Naptárt. Debrecen sz. kir. város nyomdai vállalata, főként ennek agilis művezetője, *Keresztessy István* honorálja is *Zoltai* buzgalmát, midőn teljes szaktudásával arra törekszik, hogy Debrecen város régi hagyományaihoz híven a már megszokott szép és ízléses

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM. GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEGYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

formában, olcsó áron (1 kor.) juttassa a közönség kezeihez e debreceni évkönyvet.

A „**Vasárnapi Ujság**“ január 11-iki számának sok érdekes és pompás kivitelű képe között kiemelkednek a Macbeth hazájára vonatkozó képek, melyeket Ivánfi Jenő hozott magával Skótországból. A többi képek báró Hatvany Ferenc képgyűjteményét, a Parsifal népopera előadását, Menelik négus halálát, a magyarok párisi football győzelmét; az új államtitkárokat mutatják be. A Vasárnapi Ujság most betelt 60 éves jubileumáról Zuboly emlékszik meg. Szépirodalmi olvasmányok: Szini Gyula és Lagerlöf Zelma regénye, Kájel István novellája, Farkas Imre verse, Schöpflin Aladár színházi levele. Egyéb közlemények: a Deák Ferenc-könyvtár képei s a rendes heti rovatok. Irodalom és művészet, sakkjáték stb. A „**Vasárnapi Ujság**“ előfizetési ára negyedévre öt korona, a „**Világkrónika**“-val együtt hat korona. Megrendelhető a „**Vasárnapi Ujság**“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.). Ugyanitt megrendelhető a „**Képes Néplap**“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Antal Gábor halála és temetése.** Antal Gábor püspök és konventi elnök halála Debrecenben mély részvétet okozott. A kollégium ormára kitűzték a gyász lobogót, az egyházkerületi elnökség küldöttség és koszorú küldése iránt intézkedett. A városi napilapok a püspöki iroda részéről értesültek a szomorú esemény felől és az elhunyt nagy férfiúról meleg szavakkal emlékeztek meg. Antal Gábor rövid életrajzi adatai a következők: 1843-ban született Szentkirályszabadján. Elemi iskoláit szülőföldjén, a gimnáziumi, jogi és theologiai tanfolyamot a pápai ref. főiskolában végezte. 1865–66-ban ugyanott a gimnáziumban, az 1866–67. tanévben a theologiai akadémián volt segédtanár. Az 1867–68. tanévben a zürichi egyetemen a theologiai szakon töltötte. 1869-ben lelkésszé avattatott, ugyanez évben a pápai főiskolában a bölcsészeti és politikai tudományok rendes tanárává választatott, mely állomáson működött 1888-ig, amikor Ácsra (Komárom m.) hívatott lelkésznek. Úgy is mint tanár, úgy is mint lelkész élénk részt vett a pápai főiskola és a dunántúli ref. egyházkerület anyagi és szellemi ügyeinek vezetésében; 1890-ben ker. tanácsbíróvá, 1892-ben ker. aljegyzővé, 1896-ban a dunántúli ref. egyházkerület püspökévé. Ugyanekkor komáromi lelkésszé választatott. 5 évvel ezelőtt lett a konvent egyházi elnökévé, még előbb a főrendiház tagjává, amely minőségében mondotta azokat a liberális beszédeket, melyek annak idejében olyan feltűnést keltettek. Mint a Protestáns Irodalmi Társaság elnöke s a konvent vezetője is többször szerepelt a nyilvánosság előtt. A múlt év novemberében ez alkalommal mondott beszéde volt hattyú dala és utolsó előterjesztése az a püspöki jelentés, melyben a ref. lelkészek családi pótléka mellett emelt szót. Hozzánk lelkészekhez egyébként is közelállott s az Orlelvel, melynek aránylag kerületében van legtöbb és legelkeszebb hive, melegen rokonszenvezett. Ezért

jubileumán annak idején az Orle is részt vett s a köztük levő összeköttetés állandóan mindig benső maradt. Ő állott elsőben a Protestáns, majd a Vallásegénylőségi szövetség bölcsője fölött is és ő volt az, ki helyére, betegségét érezve, az Uj Protestáns Szövetség megteremtésére dr. Baltazár Dezsőt állította, ki halála után a főrendiház tagsági helyét és szerepét is öröklí. Az Illyés palástja Elizeuson. Áldott legyen emlékezete köztünk, aminthogy köztisztességben folyt élet és közrészvét közt ment végbe temetése is, melyen Kenessey Béla rdélyi püspök felkért szónok betegsége miatt Czike Lajos esperes szolgált. Beszéde visszatükrözte egyházunk elöregedését és elesettségét. A temetésen a kerület és egyetemes egyház, a testvér protestáns egyház küldöttei, lelkészei és hívei nagy számmal jelentek meg. Ott volt egész Komárom s a megye minden valláskülönbség nélkül. A tisztántúli egyházkerületet s a debreceni kollégiumot gróf Degenfeld József egyházkerületi gondnok és konventi elnök vezetése alatt Márk Endre koll. ügyész, Sulyok István esperes, Kun Béla akad. rektor, dr. Ferenczy Gyula, a Debreceni Protestáns Lap szerkesztője képviselték. Feltűnt gróf Tisza István távolléte.

— **Az Árpád-téri templom.** A debreceni református kis polgárság most van a legnagyobb izgalomban affelett, hogy ki is legyen az új (árpádtéri) debreceni pap? És most a lelkészválasztás küszöbén látta jónak az egyházi felsőség a régen kiesen álló, díszes templom felszentelését De jobb későn, mint soha, azért örömmel jelentjük, hogy az új templom ünnepélyes használatba vétele és felavatása január 18-án fog végbemenni. Azt azonban már nem éppen örömmel jelentjük, hogy az imádságot nem főtiszteltetű püspökünk tartja; úgy volt, hogy ő imádkozik, miután azonban neki még ilyen nyílt helyen nem szabad tartózkodnia, bele kell nyugodnunk abba, hogy az, aki annyi templomot megáldott és az igével felszentelt: most még ez alkalommal távol maradjon. Helyette és képviselőjében, de úgy is mint megyés esperes: Dávidházy János kabai lelkész s püspök-helyettes fog szolgálni. A debreceniek részéről a derék kántorok szerepelnek s a nép, az istenadta nép, mely örvend tiszta szívből, hogy a néhai Csicsogó helyén szép magyar templom épült és nyílt meg és szomorkodik igaz szívéből, hogy a Csapó-kertben az egyszerű imaházat, egy másikat becsuktak. Szívből örvendezünk az örvendezőkkel és búsulunk a búsulókkal mi is.

— **A nazarénusok esküje.** Fontos elvi jelentőségű határozatot hozott a napokban a budapesti királyi tábla váltó tanácsa. A tényállás az Ügyvédek Lapja szerint a következő: Egy 6000 koronás váltópörben a nazarénus alperesek hivatkozással hitelveikre, a nekik megítelt eskü letételét megtagadták, ennél fogva a bíróság az esküt le nem tettnek mondotta ki. A budapesti királyi ítélőtábla a minap megváltoztatta az elsőbíróság végzését, annak kimondását, hogy az eskü le nem tételét, mellőzte és kimondotta, hogy az alperesek eskü helyett *ünnepies bizonylást tehetnek*. Ezt a következőképen okolta meg: Az 1868: LIV. t.-c. 242. szakasza értelmében azok a felek, kik hitelveik szerint az eskütételről törvényesen fölmentvék, ünnepies bizonylást tartoznak eskü gyanánt letenni. Az 1895: XLIII. törvénycikk 1. szakaszának bekezdése szerint mindenki sza-

badon vallhat és követhet bármely hitet vagy vallást és azt az ország törvényeinek és a közérkölciség kívánalmainak korlátai között külsőképpen is kifejezheti és gyakorolhatja. A 2. bekezdés értelmében senkit sem szabad hitével nem egyező vallási cselekmény teljesítésére kényszeríteni. Minthogy pedig az eskü vallási cselekmény, minthogy köztudomás szerint a nazarénus hitfelekezet hitelveivel az eskü ellenkezik, minthogy a vallás szabad gyakorlatáról szóló 1895: XLIII. t.-c. 1. szakaszának nemcsak a törvényesen bevett és elismert vallásfelekezetek tagjaira, hanem minden vallásfelekezet tagjaira egyaránt kiterjed: ennél fogva a nazarénusok eskü letételére nem kényszeríthetők, hanem e helyett ünnepies bizonylást tehetnek. Minthogy pedig alperesek az eskü letételére kitűzött határnapon megjelenve, kijelentették, hogy ünnepies bizonylást tenni hajlandók: ennél fogva az esküt le nem tettnek kimondani nem lehetett, hanem a rendelkező rész értelmében kellett határozni.

— A tiszántúli egyházkerület 1913 december 31-én.

Egyházmegye	Anya- egyház	Társ- egyház	Leány- egyház	Fiók- egyház	Szór- v. száma 50-en felett	Rendes lelkészek	S. és h. lelkészek	Hittanb.	Nyug. lelk.
Alsószab-hvidéki	24	—	1	1	13	27	14	—	—
Beregi	64	2	1	—	4	62	14	—	—
Békésbányai	53	1	6	20	48	57	22	—	—
Bihari	42	—	—	—	25	43	7	—	—
Debreceni	27	1	1	—	—	32	18	—	1
Érmelléki	39	2	1	1	17	39	12	—	—
Felsőszabolcsi	45	—	2	—	13	45	9	—	1
Hev.-nagykuns.	26	—	2	—	5	33	10	—	—
Középszabolcsi	46	—	1	7	6	45	10	—	—
Máram.-ugocsbai.	32	2	—	6	1	32	3	—	—
Nagybányai	42	—	6	4	2	42	4	—	—
Nagykárolyi	35	1	—	—	8	35	10	—	—
Nagyszalontai	45	—	3	12	36	46	8	—	—
Szatmári	65	—	2	—	—	65	11	—	—

585 9 26 51 178 603 141 123 2

— A szocializmus és az egyházak. A minap, az egyik német lapban a legutóbbi német választásról és a szociáldemokrata pártról hosszabb tanulmány jelent meg, amely alaposan rácsafol a marxizmus dogmájára. Ők ugyanis azt tanítják, hogy minden történés gazdasági folyamat eredménye, vagyis minden, ami történik, tisztán gazdasági okokra vezethető vissza. A történések folyamatában sem a vallásos érzésnek, de még a fanatizmusnak sincs döntő szerepe. Ha már most azt vizsgáljuk, hogy a szociáldemokratákra leadott szavazatok mily arányszámmal származnak a protestáns és a katolikus részről, a következő érdekes eredményt kapjuk: A múlt német birodalmi választásnál szociáldemokratákra leadott szavazatokból 368,000 esik a 3.958,000 katolikus és 2,890,000 a 7,304,000 protestáns szavazóra. Ami körülbelül 9 és 40%. A 146 katolikus kerületben a szociáldemokraták csak a szavazatok 10%-t kapták, a 251 protestáns kerületben ellenben 85 százalékot. Ennél sokkal tanulságosabb pld. azt vizsgálni, mi csoda eredményeket ért el a szociáldemokrata párt a városokban. Rendelkezésünkre áll egy másik statisztikai kimutatás, amely 338 városban leadott sza-

vazatokkal foglalkozik. Részletesen kimutatja, hogy egyes városokban mennyi a katolikusok száma és hány szavazó került ki a város lakóiból a szociáldemokrata párt javára. Pld.: Aachen: a katolikusok száma 91.1%, a szociáldemokraták a választás alkalmából a leadott szavazatok 26.1%-t kapták; M. Gladbach: a katolikusok száma 82.3%, a szocialistákra esett 17.3% szavazat; Wittenberg: a katolikusok a lakosság 4.3%-t képezik, a szavazatok közül 57.6% a szocialistákra esett; Treptow: a szociáldemokratákra esett a szavazatok 71.4%-a, a katolikusok száma 8.8% stb. A gondos összehasonlításból azt az eredményt nyerjük, hogy a túlnyomóan protestáns városok szavazatainak ötven százaléka a szociáldemokratákra esett. Ellenben a katolikus városokban demokratákra leadott szavazatok sohasem érik el ezt az arányszámot. Az alábbi összefoglaló kimutatás különben világos képet nyújt. Az első hasáb (I) a városok katolikus lakosságának %-t mutatja, a második (II) a szociáldemokratákra esett szavazatok átlagos %-t adja:

I usque	10 %	51.0 %
10-1 „	20 %	51.1 %
20-1 „	30 %	48.4 %
30-1 „	40 %	43.8 %
41-1 „	50 %	36.1 %
50-1 „	60 %	34.8 %
60-1 „	70 %	24.7 %
70-1 „	80 %	26.2 %
80-1 „	90 %	31.6 %
90-1 „	100 %	26.6 %

— A vallástanári vizsgák. A közreadott hivatalos értesítés szerint a vallástanári vizsgák május hó első felében csak akkor tartatnak meg, ha az illető jelöltek idejében és elég számmal jelentkeznek. Jelentkezni a püspöki hivatalban kell, hol a vizsga anyagáról és egyéb, a vizsgával összefüggő dolgokról is készséges tájékoztatást nyújt Hajdu Zsigmond főtktár, a püspöki iroda feje és vezetője.

— A genfiak jubileuma. A reformációi nagy teremben (Salle de la Reformation) múlt évi dec. 27-ikén ülték a genfiak a genfi nemzeti ref. szabad egyház újra szervezésének százados évfordulóját. A nagy teremben még ott voltak a szép karácsonyfák (ilyen teremre szükségünk volna nekünk debrecenieknek), nem fért be a nagy sokaság és szebbnél-szebbek voltak az ünneplő szónoklatok. Elsőben E. Bordier a konzisztorium elnöke beszélt, azután E. Favre, A. Thomas és végül G. Ader, mindnyájan nagy hatással. Ekkor (1813-ban) szabadult fel Svájc is Napoleon hatalma alól. Állam és egyház most is egyformán ölelkeznek, aminthogy Svájcban nem szégyen az állam és a város első emberének elmenni a kálvinista templomba. Szép példáját adta ennek az államtanács elnöke, aki az ó év utolsó napján tartott ünnepélyes gyűlés végeztével a templomba vezette az összegyűlt követeket. „És most menjünk át az örökkévaló templomba, akit szabad svájciak egyedüli urunknak ismerünk, aki Istenünk és atyánk volt minden időben“. Szép szavak. Nálunk bezzeg nem igen mondják el ennek a nagy városnak urai.

— Népmozgalmi adatok a hajduszoboszlói református egyházban 1913-ik évben. Született törvényes fiú 276, nő 227, összesen 503. Született törvénytelen

fiú 22, nő 25, összesen 47. Összesen született fiú 298, nő 252, összesen 550. Áttért hozzánk fiú 1, nő 1, összesen 2. Meghalt fiú 216, nő 192, összesen 408. Szaporodás fiú 83, nő 41, összesen 124. Egyházilag megesküdt tiszta református vallású 106 pár, vegyes vallású 10 pár, összesen 116 pár. Adomány volt 132 korona 80 fillér, alapítványokra 2220 korona.

— **A református egyházmegye főjegyzője.** A szalontai református egyház főjegyzője, Szabó József geszti lelkész az őszi közgyűlésen beadta lemondását. A főjegyzői állásra most folynak a szavazások az egész egyházmegye területén. A szalontai presbiterium Csécsi Imre aradi református lelkészre adta szavazatát s valószínűleg ő is lesz az új főjegyző.

— **Különös testámentum.** Székesfehérváron, jan. 5-én temették el *Gergely* Károly nyugalmazott táblabíró, egykori veressapkás vitézt. A temetést szokatlanná tette az elhunyt táblabírónak az a rendelkezése, hogy negyven feketeképű cigánnyal kísértette ki magát az utolsó útra. A cigányok a ház udvarától a temetőig vígabbnál-vígabb nótákat muzsikáltak. — Most bontották föl az elhunyt testámentumát, amelyben szintén több eredeti intézkedést találtak. Az elhunyt, aki agglégény volt és visszavonulva élt, kétszázezer korona vagyonát felerészben a székesfehérvári református egyházközségnek hagyta, a többit pedig más egyházközségekre és tanintézetekre testálta.

— **Jótevény estély.** A mezőtúri református főgimnázium és állami felsőbb leányiskola tanárkara 1914. évi január hó 17-én, a főgimnázium tornatermében, a két intézet jótevény-alapja javára estélyt rendezett a következő műsorral: 1. a) Liszt F. E-dur notturmo; b) Litolfi H., As-dur, Fonó-dal. Zongorán előadta: Benkhardt Ilona. 2. Felolvasott Mikó Aladár. 3. Szavalt Kecskeméthy Jolánka. 4. Költeményeiből felolvasott Szép Ernő. 5. Norma. Operaegyveleg Belinitől. Ifjúsági zenekar. Az estély, mint mindig, a rossz idő dacára, most is kitűnően sikerült és a jótevény cél javára szép összeget hozott.

— **Egyházi hírek.** A dobozi Református ifjúsági legény-egylet számára 1913 nov. hó folyamán 600 K államsegélyt utalványozott ki a nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi miniszter és pedig dr. Bartóky József államtitkár úr szíves közvetítésével. Oly célból, hogy az egylet a tél folyamán az összeg terhére háziipari tanfolyamot rendezzen. Alulírott lelkész buzdítására az egylet 24 tagja iratkozott fel, hogy a seprűkötő és kosárfonó tanfolyamon részt vegyen. Az első, a seprűkötő tanfolyam f. hó 5-én 14 tanulóval már meg is kezdődött s elég szép sikerrel biztat. 10–12 nap múlva kezdődik meg a 2-ik seprűkötő tanfolyam. Annak lefolytatása után pedig február elején a kosárfonást kezdjük meg. Azokkal, akik a 2 tanfolyam bármelyikét sikerrel bevégezték, szövetkezetet alakítunk. Melynek célja a legénység téli foglalkoztatása és állandó keresethez juttatása lesz abban a 3 téli hónapban, amikor a mezőn minden munka szünetel s a kereseti alkalom a földművesnapszám munkás osztály számára megszűnik. Jól esik hinnünk, hogy e megalakítandó szövetkezeteket gépekkel, forgatókével és az értékesítés tekintetében jó tanácsokkal szintén fogja támogatni ú méltóságos államtitkár úr, valamint a nagyméltósága miniszter úr is. Még csak annyit, hogy a legény-egylet tagjai más irányban is buzgólkodnak. Olvasgatnak,

tovább képezik magukat és legújabbban lövészeti tanfolyam rendezése iránti kérvényt is nyújtottak be a gyulai honvédtisztikar támogatásával és útján a honvédelmi miniszteriumhoz. E tanfolyam 19 résztvevővel 1914 tavaszán veszi kezdetét.

— **A lelkészi korpótlék kiosztása.** Indokolhatatlan félreértésből, némelyik egyházmegyében a nyugdíj-intézeti pénzkészítő urak elkezdtek beszélni a korpótlékos lelkész uraktól a korpótlék-nyugtákat, holott azt az egyházkerületi pénztári hivatal teljességgel nem kérte, csak arról értesítette a nt. esperes urakat, hogy a korpótlékos a megjelölendő pénztárnokhoz küldi kiosztás végett. A nyugta-lapokat a pénztári hivatal egyenként szétküldte s most már várja azoknak közvetlen beérkezését. A beérkezés után az egyházmegyei pénzkészítő urakhoz megy a teljes összeg, ahol a levonandók levonására alkalom lesz adva. Erre való tekintetből a pénztári hivatal a kongruájából senkinek se vont le a nyugdíj-intézeti hátralék levonására semmit. A korpótlék kezelésének ez a módja nem csak az 1910. évi 15. sz. egyházkerületi végzés 3. pontjára, hanem külön kiadott püspöki rendeletre is támaszkodik.

— **Lelkészválasztás.** Az érábrányi (érmelléki e.-m.) egyház lelkészévé f. évi január 11-én, egyhangú meghívás folytán, ifj. Debreczeni László ottani s.-lelkész (a nyugalomba távozó lelkész fia) választatott meg. Az ifjú lelkész hivatott, lelkes munkása az evangélizáló tevékenységnek; úgy egyházában, mint szörványiban eddig is nagyon sokat tett a hitélet erősítésére, vasárnapi iskolák, vallásos estélyek rendezése által.

— **Hajdumegye bűnügyi statisztikája.** Az ezerekilencszáztizenhárom szerencsétlen esztendő érzeti hatását a bűnesetek statisztikáján is. A debreceni ügyészség összeállította a Hajdumegyében a múlt évben előfordult bűnesetek statisztikáját. E szerint 1913-ban a következő bűnesetek fordultak elő: Lopás 751, orgazdaság 53, csalás 177, sikkasztás 199, magánokirat hamisítás 74, közokirat hamisítás 12, súlyos testisértés 102, gondatlanságból okozott súlyos testisértés 31, gondatlanságból okozott emberölés 20, halált okozó súlyos testisértés 4, szándékos emberölés 7, kísérlet 20, gyilkosság 2, emberölési kísérlet 1, gyilkosságra szövetkezés 1, erőszakos szerelem 53, vérfertőzés 6, magánlaksértés 39, hatóság elleni erőszak 45, hivatalos hatalommal való visszaélés 21, kettős házasság 1, távirtda rongálás 3, gyermekölés 6, családi állás elleni bűntett 1, magzat elhajtás 16, gyermekkitétel 2, kerítés 10, öngyilkosság 257, baleset 319, izgatás 2, lázítás 1, sajtó útján elkövetett rágalmasz 34, sajtórendőri vétség 23, rágalmasz 29, uzsora 4, választójog elleni vétség 3, közveszélyű cselekmény 2, vétkes bukás 23, csalárd bukás 17, hadseregsértés 1, tűzvészokozás 4, zsarolás 54, ingatlanrongálás 7, sinrongálás 1, ingórongálás 1, hamispénz forgalomba hozatala 6, rablás 25, hamis eskü 7, hamis tanúzás 15, hamis tanúzásra rábírás 5, pénzhamisítás 11, királysértés 9, kivándorlásra csábítás 8, megvesztegetés 5, gyűjtogatás 16, hamisvadász 14, gyermekrablás 4, felmenő ágbeli rokonon elkövetett súlyos testisértés 7, levéltitok megsértése 4, hűtlen kezelés 5, szemérem elleni erőszak 3, párviadal 3, személyes szabadság megsértése 2, veszélyes fenyegetés 1, hamis községi bizonyítvány kiadása 1, zártörés 1, bűnpártolás 1, kereskedelmi vétség 1. 1913-ban feljelentettek

4500 egyént, az akták száma 2495 volt. Ezzel szemben tavaly előtt 3000 személyt jelentettek fel és csak 2244 ügyszám volt. A múlt évben az öngyilkosság 109, baleset 179, bukás 31 esettel megszorodott az 1912. esztendő statisztikájához viszonyítva.

— **Káplántartási díjak.** Az utolsó évnegyedre járó káplántartási díjak iránt sokan érdeklődnek. — Sajnálattal jelezzük, hogy ez a járulék még nincs az egyházkerülethez megküldve, sőt a kérdéssel foglalkozó bizottság sincs még összehíva, és így még az sincs megállapítva, hogy ki, mennyi járulékból részesül? Mi az utólagos folyósítás ellen hiába emeltük fel szavunkat, az egyházmegyék eredmény nélkül kérelmeztek. Az utóbbi évnegyedekben pedig az a gyakorlat, hogy az évnegyed elteltével hetek múlva sem juthatnak a lelkészek ahoz, amit ők előlegesen rég kifizettek. Van valami bántó ebben az eljárásban, melynek sok kellemetlen mellékíze van. Mi azt hisszük, hogy változtatni lehetne ezen, csak akarni kellene... Ráadásul a múlt évi számadásokkal egy kis hiba is történt: a püspöki irodából, posta-könyv igazolása szerint a konventi irodához eljuttatott egyik negyedévi számadás eltévedt. Mi lesz már most a 4-ik évnegyedi járulékkal? Talán ki se adják, míg új nyugtákkal új számadás nem készül? Aggódva várják sokan a kérdés megoldását.

— **A berkeszi református ifjúsági egyesület** a múlt év utolsó vasárnap délutánján állott először a közönség elé, hogy bemutassa két évi munkásságának eredményét. Nagy dologba kezdett, midőn bemutatkozott, mert Tóth Ede „Falu rossza” c. népszínművét adta elő. Kik az ifj. egyesület fiatal korát, tagjainak tapasztalatlanságát ismerték, bizonyos félelemmel várták a színelőadást. Azonban a félelem alaptalannak bizonyult, mivel az előadás bebizonyította azt, hogy szakavatott rendezéssel, odaadó buzgalommal sok oly dolgot el lehet érni, mi lehetetlennek látszik. Lehetetlennek látszott az, hogy a berkeszi ifj. egyesület tagjai, kiknek eddig a színpadról, a színelőadásról fogalmuk sem volt, egy ily nehéz méretű darabot elő tudnának adni. És sikerült. Azok a falusi legények és leányok, kik e darabot heteken keresztül az iskolában olyan színpadi kellékek közt gyakorolták, hogy azokat látva az ember önkéntelenül is Shakespeare „Szent ivánéji Álom”-jának színészeire gondolt, midőn egy pad, mint koresma, egy szeg, mint akácfa stb. szerepelt — midőn az óriási, nagy részben intelligens közönség előtt színpadra léptek, olyan biztosságot, olyan gyakorlottságot mutattak, amely az intelligens közönséget annyira frappírozta, hogy azt leírni nem lehet. E nehéz darab előadása nem a szerepeknek, a műkedvelőktől már szokásos elhadarása volt, hanem tudatos játékosok játékának összhangja. S ami legjobban dicséretre méltó az, hogy az előadásra a legutolsó díszletet is mind maguk a szereplők házilag állították elő, pedig a díszletek is meglepték a közönséget. Hogy mennyien kívánták látni e próbálkozást, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy 1 koronás s 60 filléres belépti jegyek mellett, 250 K bevétel volt s hogy mennyire kielégítette a közönséget, szintén nem bizonyítja más, mint az, hogy a darab előadását e hónap folyamán — engedve a közóhajnak — meg kell ismételnünk. Fontos, kulturális szempontból szinte kibeszélhetetlen fontosságú dolognak tartjuk az ilyen színelőadásokat úgy

a szereplők, mint a nép szempontjából. Fiatalok, kik intelligens emberrel azt sem tudják, mint beszéljenek, tanulnak bizonyos társadalmi simaságot, szókinésök bővül s ami a fő, hosszú téli estéjüket nem léhasággal, hanem tanulással töltik el. Hogy e próbálkozás ilyen szép erkölcsi és anyagi sikert ért el, egyedül Szombathy Sándor orgonista tanító úrnak köszönhető, ki fáradságot nem ismerve, hat hétnek minden estéjét feláldozva tanított, vezetett és rendezett. Ő volt e dolog megindítója, mozgatója és végrehajtója. Köszönet érte az egyház részéről, melynek új orgona alapjaképen növekedett, az ifj. egyesület részéről, melynek tagjaiban, a művelődés vágyát a szép szeretetét felébresztette, a néző közönség részéről, mely egy meglepetésekben gazdag este emlékével tért haza. Mint értesülünk az egyesület tagjai a „Falu rossza” megismétlése után husvétkor a „Sárga csikó” című népszínművet fogja előadni.

— **Felhívás.** Több, mint egy hónap tűnt el a feledés tengerébe: a múltba, amióta Szabó Lajos beteg barátunk érdekében kibocsátott felhívásunk e lapnak hasábjain napvilágot látott. Több, mint egy hónap! Mily rövid idő ez azoknak, kik erőben, egészségben gazdagon megáldva futnak, rohannak az élet útjain, s mily hosszú idő, egy egész örökkévalóság azok előtt, kik attól megfosztva vonszolják testüket, avagy a betegség nyoszolyájához szegezve, küzdenek a nagy ellenséggel: a halállal! Több mint egy hónap! Mily rövid idő ez azok számára, kik a jótétemények osztogatásában el nem fáradva, a maga idejében cselekesznek a szeretet, a könyörületeség szent parancsa szerint, kik valóban átérzik annak igazságát, mit a latin ezen szavakkal fejez ki: „Bis dat, qui cito dat!” „Kétszeresen ad, aki gyorsan ad!” — s mily hosszú idő azok előtt, kik a másokra való gondolás, a másokon való segítség érzelmeit, cselekedeteit csak mint nehéz terheket tekintik! Több mint egy hónap! Mily sokan meghallották ez idő alatt felhívó szavunkat! — s mily sokakhoz nem jutott az még el! Ismétlen kiáltok! — „Jöjjetek!” s „Adjatok!” Cseppekből lesz a tenger is! Fillérekből a koronák! Egy életnek megmentéséről van szó. Egy ifjú élet megmentéséről! Ismétlen kérem a nagy tisztelhető lelkész és tiszteletes segédlelkész urakat, s általában e sorok minden jószívű olvasóit, kegyes adományokkal segítsék célunkat végbevinni, hogy egy ifjú Timótheusnak, egy kedves barátunknak immár pislogó gyertyabélhez hasonló életét visszaállíthassuk világító fáklyává. Kegyes adományokat dr. Fekete Gábor városi aljegyző Hajdúböszörmény, vagy Ref. Lelkészi Hivatal Monostorpályi (Bihar m.) címre kérünk eljuttatni. Monostorpályi, 1914 január hó 13. Atyafiságos szeretettel *Bara József* ref. s. lelkész. — Fenti soraimmal kapcsolatban a hozzám érkezett, jó szívek által nyújtott kegyes adományokról a következőkben számolok el: N. N. Sajóvámos 50 K, Szakács Ferenc ref. lelkész Désakna 2 K, Lévy Lajos esperes lelkész Bicske 2 K, Falussy József ref. lelkész Falubattyán 1 K 50 fill., Csompó András ref. s. lelkész Tiszaug 1 K, Szutor Jenő ref. s. lelkész Nagyikinda 1 K, Sebestyén Ferenc ref. lelkész Garamlők 1 K, Mezey Pál ref. lelkész Somogy-Kutas 1 K, Szabó Lajos ref. lelkész Páty 1 K, Szigeti Károly ref. h. lelkész Páty 1 K, Deák Imre ref. lelkész Majosháza 1 K, K. Zs. Nagybjom 2 K, Faa Imre ref. lelkész

Fokszabadi 2 K, Ref. Lelkészi Hivatal Nagykolcs 1 K, Veress Imre ref. lelkész Iriny 2 K, Ref. Egyház Királydaróc 2 K, összesen 71 korona 10 fillér. Fogadják a jó kedvű adakozók e helyen is úgy a magam, mint szegény beteg barátom nevében hálás köszönetemet.

(B. J.)

— **Szerkesztői üzenetek.** N. S. Nincs joga a békételenkedésre. A pénztári hivatal kénytelen a nyugták kiállítására s felbélyegzése kérdésében szigorúan a szabályzathoz ragaszkodni, másként visszavetik számadásából a nyugtát a tétellel együtt. S ha falun nem lehet nagyobb értékű bélyeget venni egy-két darabban: tessék máskor jóelőre gondoskodni a városon jártában kellő értékű bélyeg beszerzéséről, amikor 1 korona 88 fillér árú bélyeg ne tíz darabból legyen összeróva. Aztán a hivatalos órán kívül személyesen menni be a pénztárba az illetményért, legalább is nincs helyén. Privilegiumot igényelni senkinek sincs joga; a mi egyházkerületi pénztári hivatalunk tisztviselői anélkül is agyon vannak terhelve a munkával. Csodálkozunk, hogy ennek ellenére is többen kizaklatták a pénzüket. Azon is csodálkozunk, mikor valaki Bergengóciából beszalad Debrecenbe, hogy pár száz korona járandóságot felvegyen, főként mikor olyan rendezetlen a helyzet, hogy némelyek üres kézzel voltak kénytelenek haza utazni. A személyes pénzfelvétel mindenkor többszöri munkával jár a pénztárban. Természetesnek találjuk, hogy ettől a pénztár menekedni szeretett. No de tudunkkal azért az, akinek kijárhatott, pénzéhez jutott.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

233—1914. szám.

Pályázat

a heves-nagykunsági egyházmegyébe kebelezett *túrkevei* református egyházközség egyik — halálozás folytán — megüresedett *lelkészi állására*.

Javadalom: 1. 40 kat. hold szántóföld, tanya-épülettel. 2. Kézpénz az egyház pénztárából 1677 korona, évnegyedenként előre fizetve. 3. 4 öl tűzifa, értéke: 128 korona. 4. Keresztelési és esketési stóla-váltás: 400 korona. 5. Temetési stóla az egyházkerületi megállapítás szerint.

A lelkészi javadalom hivatalos becösszege: 3620-80 korona.

Kötelesség: az egyházi törvényben előirt lelkészi teendők végzése.

A megválasztandó lelkész — az özvegy és árvák részére az E. T. II. t.-c. 75. és 76. §-ban biztosított kegyeleti év leteltével — 1915 július 1-én foglalhatja el állását, kivéve, ha egyezség útján ellenkező megállapodás jó létre.

A megválasztandó lelkész köteles 232 korona beruházási költséget visszatéríteni elődje özvegyének vagy családjának. A pályázati kérvények az E. T. II. t.-c. 16. §-ában megjelölt okmányokkal felszerelve, 1914. évi február 8-ik napjáig küldendő be Győry Lajos espereshez Kenderesre (Jásznagykunszolnok megye).

Debrecen, 1914 január 12.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

260—1914. sz.

Pályázat

a nyugdíjba lépés folytán megüresedett *nagyzeréndi lelkészi állomásra*.

Javadalma:

a) Termények és szolgálmányok megváltása árban 847 korona 54 fillér;

b) 48 köbméter tűzifa;

c) egy sessio föld, melyből 44 kis hold szántó, 24 kh. kaszáló, 32 kh. legelő. Adóját az egyház fizeti;

d) stóla az egyházkerületi szabályzat szerint.

A földek felesbe vannak kiadva. A földek jövedelméből az 1913. évi október—december hónapokra háromtizenkettedrész az elődöt illeti. A fenmaradó kilenc-tizenkettedrészről annyi tizenkettedrész illeti, ahány hónapot szolgál állása elfoglalásától 1914 október 1-ig.

Az előd nyugdíjigénye korpótléka beszámítása nélkül 2286 korona volt.

Az állást a választás jogerőre emelkedése után a megválasztott lelkész elfoglalni köteles.

A pályázati kérvényeket az E. T. II. 16. §-ban megszabott mellékletekkel felszerelve a nagyszalontai egyházmegye espereséhez, Balog Ambrushoz (Sarkad, Bihar vm.) 1914. évi február 10-éig kell elküldeni.

Debrecen, 1914 január 14.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A semjéni református egyház kántor-tanítói állására pályázatot hirdetek. Fizetés: 3 szobás, szép, új lakás, konyha, kamarával, minden szükséges-meléképülettel, kerttel. Államsegély 855 korona. Egyháztól kézpénz 140 korona. Községtől ismétlő iskolások oktatásáért 60 korona. Közbirtokosságtól fajutalék átlag 60 korona és széna-pénz 12 korona. 15 köböl gabona váltásdíja 200 korona. 3 darab marha-legeltetés. 6 hold 599 □-öl szántóföld, 9 hold 1000 □-öl rét. 3 öl kemény tűzifa beszállítva, mely énekkar szervezése és vezetése esetén 6 öltre emeltetik. Stóla. Törvényes fizetésemelkedés államtól biztosítva. Az adót az egyház fizeti. — Kötelességei: Mindennapi és ismétlő-iskola vezetése egyházkerületi tanterv szerint. Templomban, temetések kántori teendők végzése. Kanonikus órákon, lelkész akadályoztatása esetén istenisztelet végzése. Ha képessége van reá: énekkar szervezése és vezetése, melyért 3 öl fa fizetésben részesül. Kívánatra a negyedórányira fekvő Cséke községben a 4—6 osztályú református tankötelesek vallásoktatása az állami iskolában, heti egy órán, melyért az egyházmegyétől 60 korona segélypénzben részesül. Orgonázásban való jártasság megkívántatik. Pályázati határidő február 3. Az állás február hó folyamán elfoglalandó, esetleg azonban a megválasztott a jelen iskolai évre a törvénynek megfelelő ideiglenes tanítóval is helyettesítheti magát. Pályázatok Sütő Kálmán református lelkészhez Semjén (u. p. Kisrosvágy), Zemplén m. címzendők.

Kelt Semjén, 1914 január 12.

Sütő Kálmán,
református lelkész.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét Schuller vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Legolcsóbb karácsonyi ajándékok kaphatók

Hegedüs és Sándor

református irányu könyvkiadóhivatalában
Debrecen, Piac-utca 34. szám.

Legelőszerebb rendelésnél a körülbelüli árt és kötés minőségét jelezni. Meg nem felelőt készséggel kiosserélünk. — Ifjúsági iratokról készséggel szolgálunk külön jegyzékkel.

Zsoltárok :

Legkisebb zsebkiadás, 12 cm. magas, 8 cm. széles.
Börkötésben, díszes aranyozott táblával 1 K 70 f
Vászonkötésben, aranyozott kehellyel 3 K — f
Egész bőrötésben 6—40 kor.-ig, csontkötésben 5—24 kor.-ig.

16° alakban, 14 cm. magas, 11 cm. széles.
Vászonkötésben 1 kor. 20 fillértől 3 koronáig.
Börkötésben 2 kor. 40 fillértől 35 koronáig.
Fehér csontkötésben 4 koronától 18 koronáig.
Fekete csontkötésben 4 kor. 50 fillértől 11 koronáig.
Gyöngvház, teknősbéka-kötésben 8—14 koronáig.
Bársonykötésben 6 koronától 24 koronáig.

8° alaku zsoltárok 18 cm. magas, 11 cm. széles.
Vászonkötésben 1 korona 60 fillértől 4 koronáig. — Börkötésben 3—6 kor. — Fehér csontkötésben 6—8 kor. —
4° alaku nagy templomi énekesek, 24 cm. magas, 18 cm. széles.
Félvászonkötésben 8 K. — Vászonkötésben 9 K. — Félbörkötésben 10 K. — Egész bőrötésben, aranymetszéssel 12 K.

Imakönyvek (legszebb ajándék):

16° Zsoltár és Révész, Isten című imakönyve egy díszes selyemmel bélelt kaptos dobozban, legfinomabb parnázott, sima borjubörkötésben 30 kor. — Barkócyné Dömök Antónia kis alaku női imakönyve kapható 1 koronától kezdve a legfinomabb kötésig. — Révész Bálint: Isten az én szívemnek kösziklája című imakönyv 1 koronától kezdve a legfinomabb kötésig. — Révész Bálint imakönyve 8° alakban 3—20 kor.-ig. — Rozgonyi János gyermekimakönyve kis alakban 80 fillértől 6 koronáig. — Szikszay: Keresztyéni tanítások és imádságok 3—, 3-60, 5— és 10— korona.

Szab. Grazer-féle

egészségügyi papír.

El az ujság-papirral! Kulturszükséglet!

Ezen papír egyenként hajtogatva és egymásba kapesolva jön forgalomba. Használata megóvja az emberiséget fekélyek és ragályozástól, mely a tisztátalan papír igába hajtásával állandó veszéllyel jár az egészségre. Eddig példátlan olcsó árban árusítom ezen cikkeket, miért is a legkisebb kereketű kézimunkás fülkéjéből sem szabad hiányozni.

ÁRA :

Egy csomag 500 drb barnapapír (Grazer-féle) 30 fill.
Egy csomag 500 drb fehérpapír (Grazer-féle) 36 fill.
Egy drb hozzávaló tömör, elegáns tölgyfa-szekrényke, elzáró toloajtóval 2 K 40 f

Mihály Sámuel

papirkereskedés, irodaberendezési szaküzlet, vilanyerőre, berendezett könyvnyomdai iparüzem
DEBRECEN, Piac-utca 30. sz. (Korzó.)

Alapított 1891.

Alapított 1991

Férfi ingek, lábravalók,
Harisnyák, zsebkendők,
Selyem moaréék papi palástra,
Női divatszövetek,
Delainek,
Mosó vелеzek, flanelek,
Kész női ingek, ágyhuzatok,
Paplanok, matracok,
Szőnyegek és függönyök,
Ágyterítők

olcsó, szabott árakon

kaphatók

Szabó Lajos fiai cégnél

DEBRECEN, RÓZSA-UTCA.

